

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

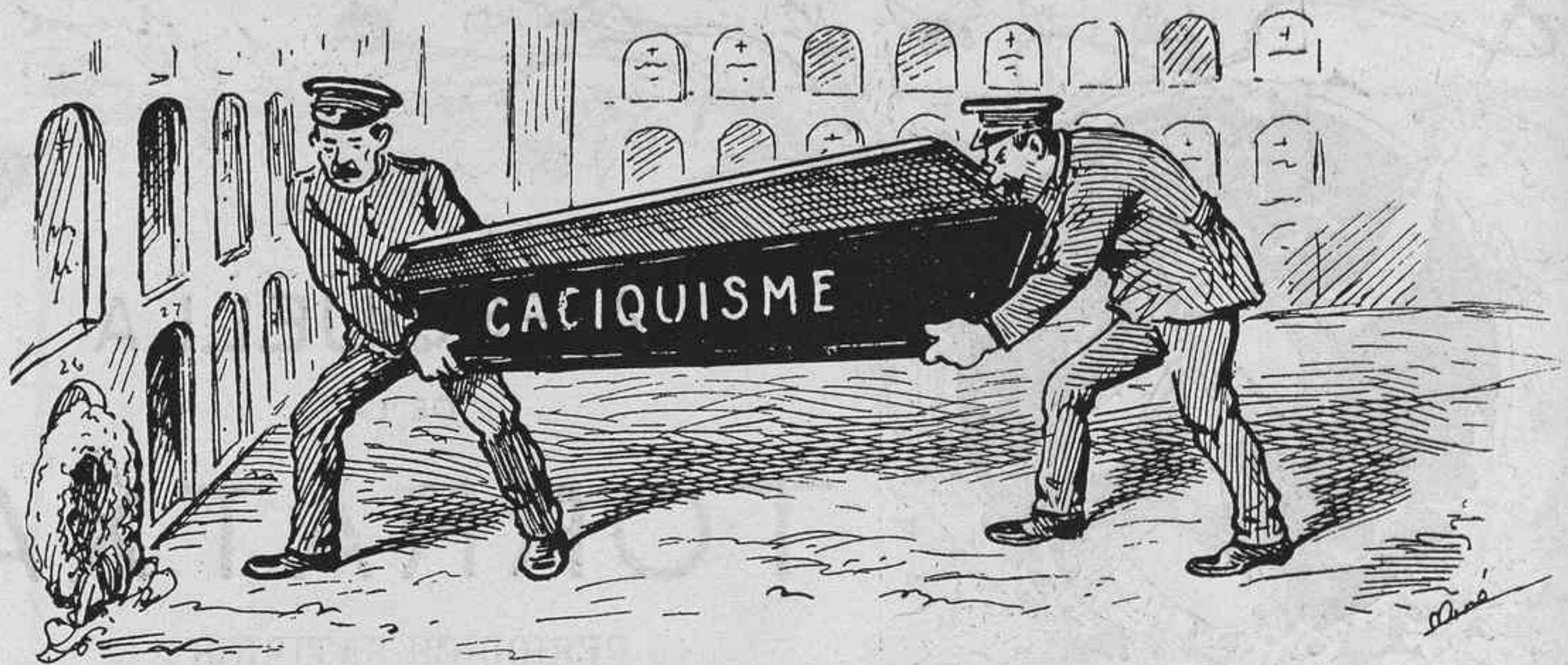
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

L' «ORFEÓ PAMPLONÉS» Á BARCELONA

Instantánea de LA ESQUELLA

Els orfeonistas colocalant una corona al peu de la estàtua del gran Clavé.

CRÓNICA

QUAN l' atapahida multitut que ocupava las intermediacions de l' Audiencia esclatá en un aplauso formidable; quan al veure sortir al processat Salvador Riera, lliure de manillas las munyecas, y pujant per última vegada al tétrich furgó carcelari, convertit en una especie de carro triunfal, ressoná un crit estrepitos de «¡Mori 'l caciquisme!» hauria pogut sortir per qualsevol dels finestrals del edifici 'l president del Tribunal de Dret, brandant la campaneta y cridant ab veu imperiosa:

—Esta manifestación es *impertinente!*... ¡Doscientas pesetas de multa por cada grito! ¡Doscientas cincuenta pesetas de multa por cada aplauso!... ¡Tómese nota de esos gritos que implican un acto de desobediencia, para deducir el tanto de culpa correspondiente!...

La veritat es que un motiu molt especial havia de ser el que movia á aquella multitut, composta de gent de todas las classes sociales, á aplaudir y aclamar á un home que tres días avants se confessava autor de la mort de un altre home, reconeixent haverli disparat dos tiros per darrera y ab una pistola de gros calibre capás de aterrar á un bou, y demanant en sa conseqüencia que 'l condemnessin á la pena capital, puig ja estava cansat de sufrir.

Sí: un motiu, ó distints motius tots ells especialíssims, havían de ser els que induhiren á la multitut á seguirlo victorejantlo fins á la presó primer, y després, ja lliure, fins á la fonda, ahont, á tall de diputat regionalista fou obligat á eixir al balcó á donar las gracias á la gentada...

¿Es que 'l poble considerava heroica la seva acció, de matar per darrera y fugir, no presentantse á la justicia sino fins quatre mesos després del fet, quan todas las sospitas requeyan sobre un ignocent?

Llavors ¿qué hauria succehit si en Salvador Riera arriba á matar á n' en García Victory cara á cara, y dret, impávit, al peu mateix del cadaver, hagués exclamat:—¡He mort á un cacich!... ¡M' he fet justicia!... ¡He lliurat al poble!?

En aquest cas crech que una senzilla absolució s' hauria considerat insuficient... Lo menos, lo menos s' hauria obert una suscripció popular per erigirli una estatua en vida. ¿No la té en Sagasta á Logroño? ¿Per qué no podía tenirla á Barcelona en Salvador Riera?

L' odi contra 'l caciquisme es molt gran avuy... y dich avuy precisament, porque durant més de 25

anys tothom á Barcelona ha vingut tolerantlo de bon ó de mal grat... Pero li ha succehit al caciquisme lo que al canti del refrá, que de tant anar á la font á la fi 's trenca.

Be hi aná durant un quart de sigle á la font del favor, de la influencia y de la injusticia!... Be n' hi hagué de gent que s' hi xalá beventhi á galet y fins á morro!... Be 'n produhí de satisfaccions y beneficis als que 'l tenían agafat per la nansa!... Y no 's trencava may: fins que un desesperat, enganyat per una bicoca, per uns quants miserables duros, preu de un empleo de mala mort que no venia may, á la fi 'l va rompre, y de mala manera, en quant á la forma.

Tant sols al veure els testos escampats per terra, 'l poble 's va convéncer de que 'ls cacichs son gent de carn y ossos... y que no están assegurats de trencadissa.

L' espectacle dels indis mejicans que al contemplar als soldats d' Hernán Cortés montats á caball, els prenían per sers fantástichs tots de una pessa y además invulnerables, se repetía á Barcelona y 's repeteix á Espanya. El caciquisme sempre á caball del poder... els indis sempre tremolant al véurel ó ajenollantse davant d' ell baix el pes de una especie de temor supersticiós, buydant en son obsequi las butxacas y 'l sarró de la dignitat... ¡Ay del que s' atreveixi á atacarlo!... El caciquisme es una institució superior á todas las lleys escritas y per escriure...

Pero aixís com el primer indi que va derribar al primer soldat d' Hernán Cortés, desvanesqué aquella especie d' encís fatídich, de la mateixa manera 'l matador d' en García Victory y 'l veredict del jurat tirantlo al carrer net de tota culpa, han vingut á desvaneixer l' arrelada preocupació de que contra 'l caciquisme no hi havia defensa possible.

Primer motiu de l' alegría del poble, que 'l disapte á la nit atronava ab sos picaments de mans y aclamacions els carrers més céntrichs de la ciutat.

***

Y tot se conjurá per provocar aquella manifestació tan ruidosa com expontánea, de la qual hi haurá qui digui que se 'n avergonyeix en nom de la culta Barcelona. Perque vaja, aplaudir á en Salvador Riera... ¿ahont anirém á parar per aquest camí?

Els neguitosos que tal judici remuguin, donan probas de no coneixer els impulsos de las honradas passions populars, que si alguna vegada se desborndan, es porque no hi ha hagut prou tacte pera contenir-les.

Pera comprendre que un Salvador Riera pogués véures aplaudit y aclamat com un héroe de la patria, es precis ferse cárrech de l' ocorregut durant el ju-

dici oral, en aquelles tres llargues sessions, que foren altras tantas batalles empenyades entre la presidencia del tribunal y la defensa.

No acumularém las censuras contra un magistrat que podria declarararnos *impertinents, desobedients*, y no sé cuántas cosas més; pero sí dirém que la séva manera de dirigir las sessions no respogué als lle-gítims anhels de la conciencia pública.

La idea de que la mort d' en García Victory es un delict comú com qualsevol altre, sense antecedents ni conseqüències, un senzill passament de comptes entre 'l matador y la séva víctima, que 'm perdoni 'l senyor Bonel, es una idea completament errónea.

Nosaltres, en el séu lloch, no 'ns hauríam atrevit á volguer posar una fulla de figuera sobre las vergonyas del caciquisme, perque aqueixas fullas, en lloch de tapar, excitan la imaginació. Tampoch nosaltres ens hauríam decidit á cubrir ab la toga de un poder discrecional l' asquerosa llaga de un vici polítich re-

pava de las sévas rapinyas. Y 'ls cómplices y 'ls co-partícipes de tantas iniquitats no son cadáveres com ell. No era, donchs, el gust de remoure las cendras de un difunt, sino la necessitat de acabar per sempre més ab els que 'l tingueren per representant de las sévas fraudulentas maniobras, lo que aconsellava una gran amplitut en els debats del judici oral. ¿Qué importava que tirant de una cirera haguessin seguit totas las de la cistella? Millor que millor.

Cabament la justicia, en son caràcter de moralisadora y d' exemplar, ha de ser com la llum del sol, brillant de plé, sense obstacles, sense núvols, sense códichs literals, sense togas que la tapin. Ja ho diu l' evangeli: la lletra mata; l' esperit vivifica.

Tot lo que se separi de aquesta máxima es meticulo-sitat, no es justicia.

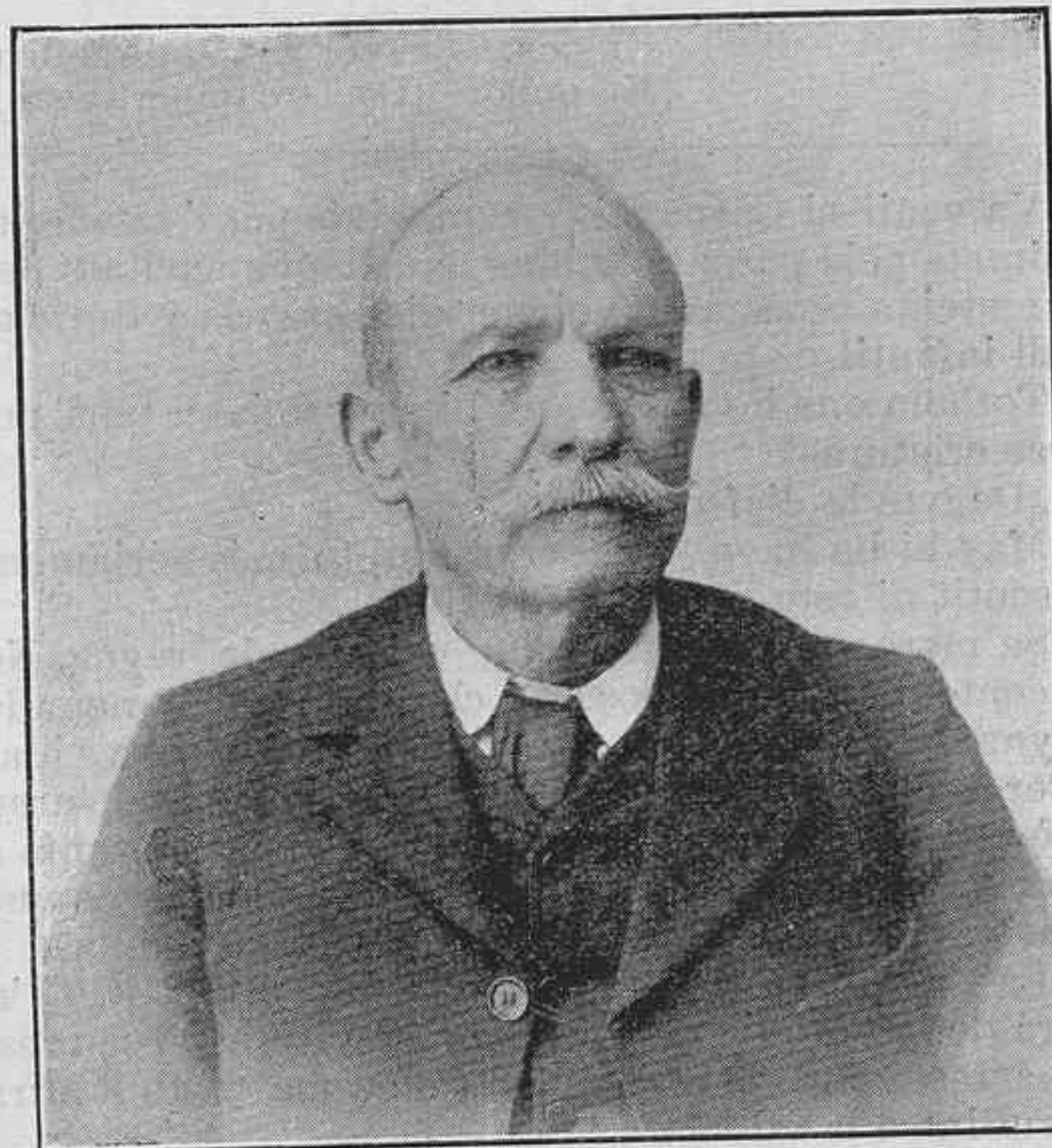
Per aixó esclatá 'l poble en aquella ruidosa mani-festació del dissapte á la nit. El jurat declará incul-pable á Salvador Riera: el tribunal de dret l' hagué

DAVANT DEL JURAT

L' ASSUMPTO DE LA MORT DE 'N GARCÍA VICTORY

JOAN MON Y BASCÓS
Advocat defensor del acusat.

SALVADOR RIERA XARDONA
Acusat, absolt pel tribunal popular.

pugnant, y no per la por de que algú pogués sospitar que en aquesta conducta 'ns hi anava algún profit, que de aquestas sospitas n' están lliures els magis-trats dignes, sino per la convicció íntima de que donant als debats tota l' expansió deguda cumplíam un deber de alta moralitat social.

Que 'ls cadáveres son dignes de respecte: cert. Pero més dignes de respecte son mil vegadas els pobles, víctimas de certas iniquitats, contra las quals fins ara no hi ha hagut justicia que hi valgués.

Aixís la causa d' en Salvador Riera podia y devia ser davant del tribunal y davant de la conciencia pública el fil per desembullar la troca del caciquisme. Si 's dona 'l cas de un home que, sense ofici ni fortuna coneguda, vivía com un príncep, venent lo que no 's pot vendre, sobreposantse á las lleys que no poden vulnerarse, es precís fer la plena llum sobre aquest misteri. Lo primer que s' ocorre pensar es que aquell home per ell sol poch hauría pogut fer. Per. forsa havia de tenir qui l' apoyava, qui partici-

d' absoldre... Y 'l poble, no tenintne prou, completá la sentència condemnant al caciquisme á la vergo-nya de la picota.

Allí 's troba estacat, arronsat, ab la cara tapada, sí; pero tothom el coneix, tothom el senyala y tothom l' escup.

Que hi vagin ara á aixugarlo totas las casacas mi-nisterials, totas las togas hagudas y per haver, que si 'l poble no 's cansa d' escupir, el caciquisme estarà eternament *mullat*.

P. DEL O.

CARNAVALESCA

—¿Qué diu? ¿Qué vol disfressar á la seva nena?

—Sí. Y penso durla al ball infantil. ¡S' hi diver-teixen tant, pobras criaturas!...

—¡Ja ho crech que s' hi diverteixen!... Escolti.

Nosaltres també 'n teníam una de nena. Una nena hermo-
sa, vivaratxa; una joguina de
carn y ossos, ab una animeta
á dintre, que la feya riure, y
devegadas plorar, encare que
no gayre; ab una boqueta que
deya *papá, mamá, popetas, ta-
tano...* una pila de co-
sas més dolsas que
la mel y més armo-
nias que las melo-
días de Chopín.

NOTA CÓMICA

EL GOS.—Senyor gat, ¿sabría dirme quín' hora es?
EL LLEÓ.—¡Declaro impertinent la pregunta!...

Va venir el Carnaval, y contagiats per l' exemple,
animats pels parents y fins crech que excitats per
la mateixa nena, vam volguer disfressarla y durla al
ball infantil.

Tothom ens ho deya:—¡S' hi diverteixen tant, po-
bras criaturas!

¿De qué la disfressarém?

May hi ha hagut á casa assumpto més sériament
discutit ni estudiat ab més calma.

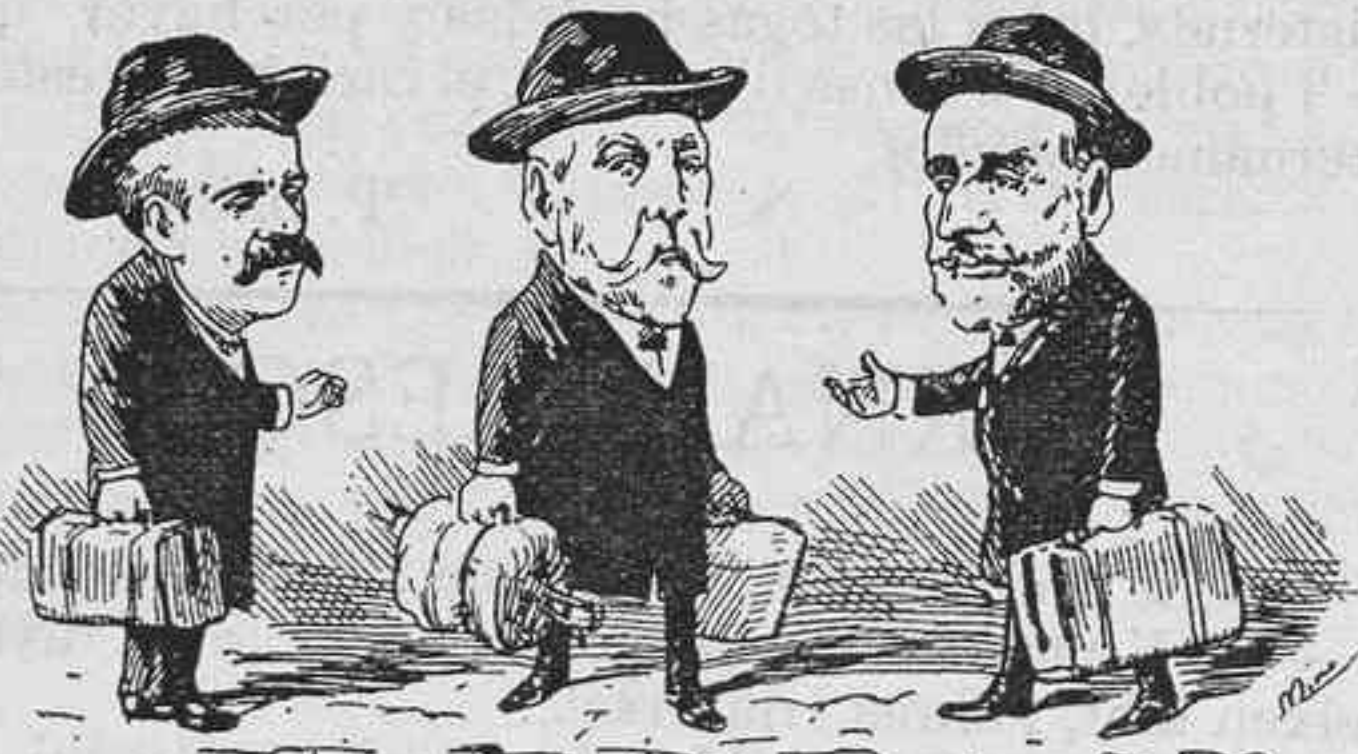
Sa mare, ¡mare al fíl, volía vestirla de reyna. No
's contentava ab menos. Es clar. ¿No era la nena la
reyna del seu cor, del seu esperit, de la seva vida?
¿Per qué no havia de ser també la reyna del sarau
infantil, y com á tal imposar la seva soberanía á
tots els demás nens y nenas, que per graciosos que
fossin, era impossible que la igualessin á n' ella?

La tía optava pel trajo de dona gran.—¡Qué 'n
será de mona—deya—ab el seu sombrero, el seu ves-
tit arrossegant, ventantse ab l' una ma y ab l' altra
recullintse la falda!...

Jo... jo no sabia per quín cantó decantarme. Veya á
la nena tan preciosa, tan soberament divina, que—
¡Vestíula com volgueu!—deya.—Encare que la cu-
briu ab els draps de la cuyna; encare que la porteu
al ball tal com ara va; encare que l' hi dugueu núa,
sempre será la més bonica de totas.

¿Podía ser d' altre modo, si era la nostra nena, la
nostra alegría, el sol que iluminava tota la casa, ni
que 'l cel estés cubert de núvols?...

AL ENTERARSE DEL FALLO DEL JURAT

—¿Toqué el dos?

Al fí vam disfressarla... no ho sé de qué: no me
'n recordo, no vull recordarme'n. Sols sé, perque ho
conservo clavat aquí, á dintre del cervell y encare
que vulgui no m' ho puch treure, qu' estava encisa-
dora y que avans de sortir de casa pera portarla al
ball, ja li havíam com qui diu desgraciat tot el ves-
tit. ¡Tants petóns li vam fer, tantas abra-
sadas vam donarli, tantas voltas ens la vam
passar dels uns als altres!...

Entre 'ls vehíns era un coro.—¡Guanyará
premi!

¿Cóm, premi?... ¡El premi, el premi pri-
mer!... ¿Era possible, mal acudissin al ball

tots els nens fabulo-
sos del quientos de
fadas, que n' hi ha-
gués cap que supe-
rés á la nostra per-
leta?...

—¿Veritat que tú
serás la més bufona?

Y ella cantava, sal-
tava, picava de mans,
plens els ulls de vida
y la boca de mots
angelicals y rialletas
argentinas.

Vam baixar al ca-
rrer. No hi havia ningú que no se la mirés. La gent
sortía á las botigas, els transeunts s' aturaven pera
menjársela ab la vista y embolcallarla ab sos elogis.

—¡Qué bonica!—exclamava tothom:—¡Quína cria-
tura més deliciosa!... ¡Aixó es una miniatura!...

Sa mare y jo 'ns miravam somrihent, com artistas
que senten alabar la seva obra.

—Si 'l jurat del ball pensa com aquests...—deja jo.

—Naturalment que hi pensarà!—responía ella,
sublevantse á la sola idea de que pogués no ser
aixís.

L' entrada de la nostra nena á la sala de la festa,
que al arribarhi nosaltres estava ja plena de gent,
va produhir verdadera sensació. Aquesta es la pa-
raula: sensació. Semblava que hi hagués entrat la
presidenta, la mestressa, la Venus dominadora d'
aquell aixám de bellesas infantils.

—¡Molt bé! deyan las personas serias.

—¡Es un angelet!—murmuravan las senyoras.

—Si me la donan, me l' emporto á casa!—excla-
mavan las jovenetas.

Y la nena, com si compregués l' espectació de
que era objecte, 's passejava pel saló ab tota la gra-
vetat d' una dona gran, atravessant la concurrencia,
que s' obría en dugas alas pera deixar pas á aquella
preciositat de quatre anys y mitj.

Lo que allí va succehir aquella tarde es un dels
fulls més alegres... y més tristos de la meva vida.

Tot va anar tal com havíam somiat.

La nena va ser l' ídol de la festa. Acariciada per
tots els concurrents, petonejada per las mares, fes-
tejada pels menuts, alabada pels artistas, que no sa-
bían si admirar més la vivacitat de la seva cara ó l'
elegancia del seu vestit, vingué l' hora del fallo y 'l
jurat va concedirli 'l premi, 'l premi primer que
ja nosaltres li havíam adjudicat avans de sortir de
casa.

¿Qué va passar després?

Lo que no preveyam, lo que més lluny estavam d'
imaginarnos.

Al abandonar lo saló del ball, la pobra criatura,
que durant tota la tarde no havia parat, tenia el
cap calent, la cara vermella, el cos abandonat á una
lassitut que á nosaltres va semblarnos de tots mo-
dos molt natural. L' impressió del acte, el mareig de

tant moviment, el soroll de la música... ¡no havia d'estar cansada, pobreta!...

—Tapemla bé, ha de trobarse agitada per forsa; no serà res. Una nit de dormir, y demà ja no se'n recordarà.

Ella no que no va recordarse'n; nosaltres, sí...

L'endemà, comprenent qu' estava malalta, vam cridar al metje.

—¿Qué té?—vam preguntar-li.

No va dir res, pero la seva mirada va glassarnos el cor.

—¿Tan mala está?

—Gravíssima.

Y al día següent se va morir com un colomet, com una estrelleta que s'apaga, com una flor que sense obrirse 's marceix.

¿Qué diu? ¿Qué vol disfressar á la seva nena?
Disfréssila, disfréssila... y dúguila al ball infantil.

¡S'hi diverteixen tant, pobras criaturas!...

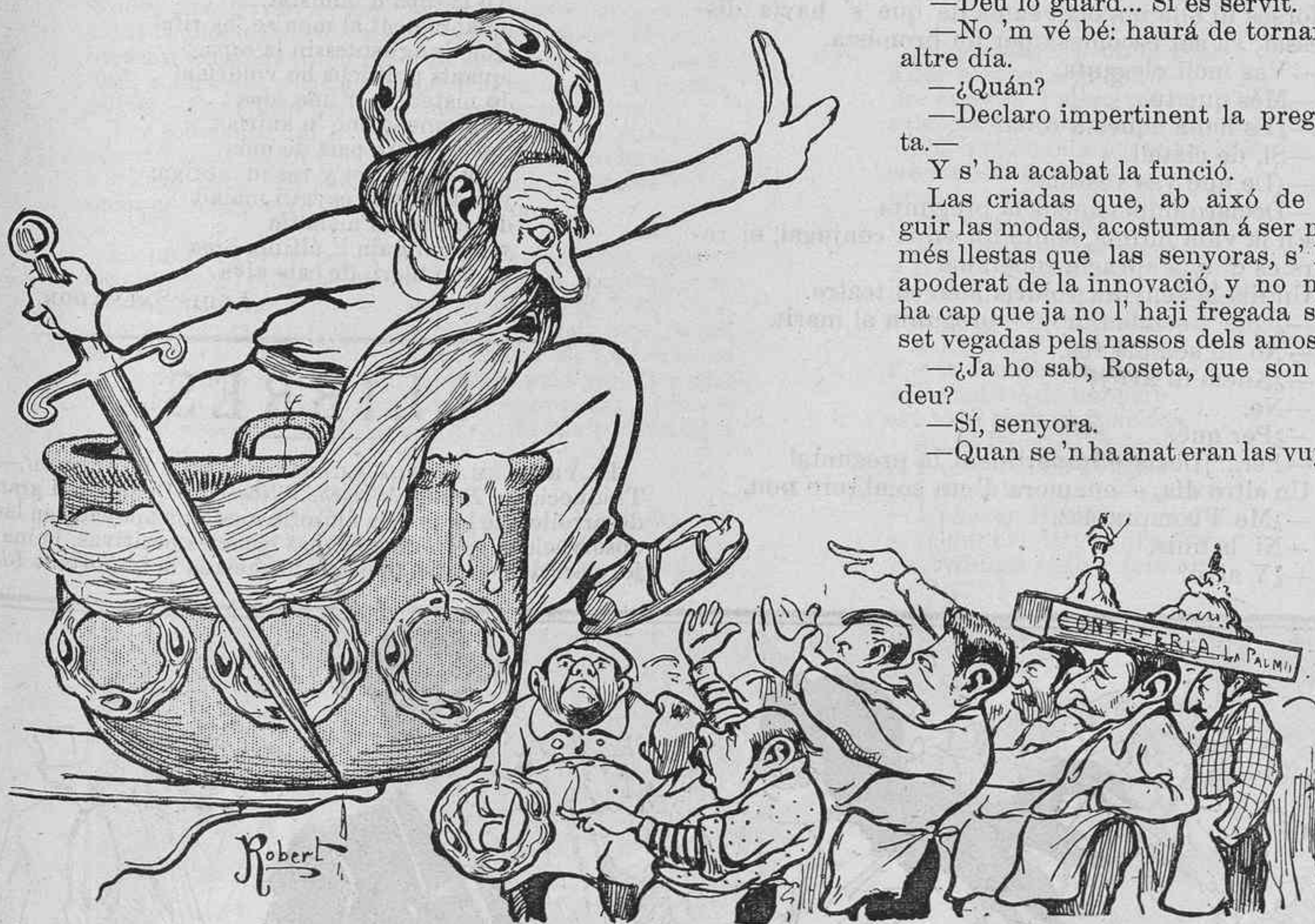
A. MARCH

ÍNTIMA

M'han dit que érats molt bonica y que seria ditxós, al omplir la teva cara, vida meva, de petóns.

Que 'l mirarse en tos ulls negres, y enrotllar ton tendre cos,

EL SANT DEL DIA

—¡Aquestos tortells guardévosels!

—Pero....

—¡A mí no se'm replica!

—¿Per quin motiu no 'ls voleu?

—Perque hi feu massa trafica.

y ajuntar las nostras ánimas
abrassantnos fort, molt fort,
es la ditxa mes complerta
que 's pot trobá en aquest mon.

Que érats símbol de guapesa
y de gracias rich tesor...
y al escoltar tants elogis
me trobava neguitós
y 'm sabia greu sentirlos,
perque veyá que 'l millor
dot que per mí posseheixes
era ignorat de tothom.

Que si ets bella com un ángel
y tens tantas perfeccions
que á tothom que 't mira encisas
y li fas sentir amor,
la teva ánima es encare
molt mes bella que ton cos.

ANGEL MIRÓ QUIM

MODA NOVA

L'apotecari de la zarsuela, que cantava que
*hoy las ciencias adelantan
que es una barbaridad,*

va quedarse curt.

No son sóls las ciencias las que avuy adelantan,
sino tot, tot absolutament.

Fins las modas.

¿No saben, segóns *un modisto* del llenguatge, quin
es l'últim figurí de la eloqüencia humana?

El declarar *impertinent* tot lo que á nosaltres no
'ns convé que 's digui.

Exemple: els vé 'l propietari de
la casa ahont viuhén, ab el recibo del
lloguer.

—Deu lo guard... Si es servit.

—No 'm vé bé: haurá de tornar un
altre día.

—¿Quán?

—Declaro impertinent la pregun-
ta.—

Y s'ha acabat la funció.

Las criadas que, ab aixó de se-
guir las modas, acostuman á ser molt
més llestas que las senyoras, s'han
apoderat de la innovació, y no n'hi
ha cap que ja no l'haji fregada sis ó
set vegadas pels nassos dels amos.

—¿Ja ho sab, Roseta, que son las
deu?

—Sí, senyora.

—Quan se'n ha anat eran las vuyt...

—Sí, senyora.

—¿Cóm es que ha tornat tan tart?

—¿Cóm?... Declaro impertinent la pregunta.—

El procediment es magnífich y vé á omplir un buyt que feya temps se sentía en el tracte social.

Mentres lo que 'ns diuhen no 'ns molesta, ni 'ns contraría, ni 'ns perjudica en lo més mínim, el diá-lech pot sostenirse sense cap inconvenient.

Pero á la més petita dificultat, tan bon punt ens sentím mortificats, ó atrapats, ó posats en un carre-ró sense sortida, la porta pels bigotis y s' ha acabat la conversa.

—¡Declaro impertinent la pregunta! ¡Declaro im-pertinent l' observació! ¡Declaro impertinent tot lo que vosté diu!

Confessém que, després dels tranvías eléctrichs y 'ls xubasqueros de goma, no hi ha res tan bonich com aixó pera la comoditat del individu.

Al ball del *Liceo*, una máscara que tras no pochs esforços ni ella mateixa sabia de qué s' havia dis-fressat, va ser escomesa per un bromista.

—Vas molt elegante.

—Més que tú.

—¿Es llana aquesta roba?

—Sí, de clatell.

—¿De qué vas vestida?

—Declaro impertinent la pregunta.

En la vida íntima, sobre tot en la conjugal, el re-curs es d' una eficacia soberana.

Un día la senyora voldria anar al teatro.

—¿Qué 't sembla, noy?—pregunta al marit.

—No 'm sembla res.

—¿Anem 'hi avuy?

—No.

—¿Per qué?

—Per... ¡Declaro impertinent la pregunta!

Un altre día, s' enamora d' un sombrero nou.

—¿Me 'l comprarás?

—Ni 'ls mils.

—¿Y aixó?

—Declaro impertinent la pregunta.—

¿Qué tal? Convinguin en que 'l *quiebro* es digne d' en *Lagartijo* ó del *Guerrita*.

—Pero ¿quí es el que ha inventat aixó?

—¿Quí?... El... Es dir, no: declaro impertinent la pregunta.

MATÍAS BONAFÉ

CAPAS

Sota la *capa* del cel que 's una *capa* molt llisa hi viu mitja humanitat burlantse de l' altre mitja. Donant *capas* de pintura lo pintó 's guanya la vida; ab las *capas* de tabaco fan cigarros... que no tiran. Ab la *capa* d' amistat... ¡quanta gent al mon se 'ns rifa! Que 'ls aguantessin la *capa*, ¡quants polfítics ho voldrian! Jo mateix; per una *capa* francament, me 'n aniria *cap-a* l' altra part de mon, puig tinch fret y res m' abriga; y es trist que caygui malalt de qualsevol malaltía y 'm donguin l' última *capa* un cop mori, de cals viva.

LLUIS SALVADOR

LLIBRES

EL PROBLEMA DE LA MUERTE por LUIS BOURDEAU.— Traducció de *Benito Menacho Uliberri*.—Denotan el gran desarrollo que ha pres la filosofia moderna apoyada en las observacions y el método de las ciencias positivas, la ma-jor part de las obras que constituheixen la important *Bi-*

Encare quedan vells cursis y jovenets de la goma,

biblioteca científica filosòfica, que veu la llum a Madrid, suscritas generalment per pensadors tan originals com brillants, tan notables per l'amplitud de sos punts de mira, com per las atraccions de son estil. Entre aquestas obras, se distingeix la que tenim a la vista; qual títol: *El problema de la muerte* no pot ser mes suggestiu.

Examinar lo qu' es la mort y sa misteriosa solució, segons lo que han vingut imaginant els pobles desde las edats mes remotas, y segons lo que prescriuen las reglas de la ciencia positiva, constituheix el tema del interessant estudi, saturat d'erudició, nutrit de doctrina y rich en observacions, del modern filosof Lluís Bourdeau, qual sumari es com segueix:

Dedicatoria.—Introducció.—Orígen de las ideas de ànima y de vida futura.—Exposició de las creencias relatives a la vida futura.—Examen de las probas de la supervivencia ó siguin: espiritualitat del ànima: simplicitat del ànima y necessitat de compensacions y de sancions.—Limitació y extensió del dret a la vida futura.—Reincorporació de las ànimas: possessió, metempsicosis, resurrecció.—Condicions de lloch de una existencia futura.—Condicions de duració de una existencia futura.—Modos de activitat de una existencia futura, ó siguin: funcions fisiològicas semblants ó anàlogas a las de la vida present: funcions psíquicas diferents de las de la vida actual, y funcions socials.—Conclusió teòrica: lley de mortalitat.—Conclusió pràctica: conseqüències morals.

Las solucions de la mort, baix el criteri positivista adoptat per l'autor de l'obra desvaneixen molts duptes, a la llum clara del raciocini, y resultan extraordinariamente consoladoras.

IDILOS VASCOS por PIO BAROJA.—Forma aquesta obra un dels petits toquets de la *Biblioteca Mignon*, y en ella fá gala 'l seu autor de son coneixement fondo de l'ànima éuskara, aixís com de ser un colorista privilegiat, encare que ab certa propensió a emplear els tons obscurs ab preferencia als clars y lluminosos, tons per altra part acomodats a la especial naturalesa vascongada. Aixís sos idilis ofereixen un caràcter elegíach, de una tristesa molt penetrant.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

La Trilogía de los Pirineos y la crítica.—Verdadera corona de gloria teixida per un núcleo de admiradors del mestre tortosí, ab fullas recullidas arreu en els periòdichs

y revistas que s' han ocupat de sa notable trilogía, baix el doble concepte de son mèrit artístich intrínsech y de representar una afortunada tentativa de restauració de la música nacional. En aquest copiós aplech de judicis encomiástichs, s'hi destacan verdaders estudis analítichs de *Los Pirineos*, suscrits per las mes respectables firmas de la crítica musical a Espanya, Alemania, Bèlgica, Fransa, Inglaterra, Italia, Portugal y Russia. De manera que l'honor tributat al mestre Pedrell recau en gloria de la nostra patria.

∴ *Myrrha-Maria*.—Interessant novela de Oscar Meitenier, esmeradament traduhida pel Sr. Orts Ramos, y donada a la estampa per la casa de J. Manent, formant part de una de aquestas bibliotecas de a pesseta 'l tomo, que tant contribuheixen a popularisar las obras mes reputadas de las modernas literaturas extrangeras.

RATA SABIA

A una antiga carretonayre

No acostumo poch ni gayre
a dar bombos a ningú;
pro avuy té 'l mereixes tú,
graciosa carretonayre.

Tú, que no més per fé un *xista*
a tallá está aprenent,
quan ja tallavas el vent
(y els vestits) fent de modista.

Tú, que sérás *carnicera*,
y algú 't voldria sols *lliura*;
tú, que... Lo que vaig a escriure
data de molt temps enrera.

Era quan els carretons
t' eran familiars encare,
y llogant els de ton pare
entravas molt en funcions.

Ab tú llavors s' entenfa
el meu aprenent molt bé
per llogar els *auto*...—¿qué?
—*Medontes*. Hasta qu' un día
jo sé qu' heu tingut qüestions
y 'm diu tot sério y formal:

que quan Carnaval arriba tenen humor de fer broma.

LA CATÀSTROFE DE PONT DE VILUMARA

PONT DE VILUMARA, barri fabril agregat al poble de Rocafort.

—Miri, m' ha fet doná un ral de més, la dels carretóns!
M' ha dit nano patarrell,
y quan el ral li reclamo
me diu:—Que vingui ton amo;
ja ho arreglarém ab ell!—

No cal dir que d' allavoras
no va haverhi pau may mes:
quan no per mor dels dinés
per la qüestió de las horas.

Ara 'l que no hi discutit
si ho feyas expressament,
ó jo deya al aprenent
que mogué sempre bullit.

Avuy que crech qu' ets promesa,
si 'l teu xicot (que molt val)
sab aixó y s' ho pren á mal,
fará una bona bestiesa;
perque quan ab mí enrahonavas
jo encare no... ¡ni qu' es cas!
tenfa pèl sota 'l nas,
ni tú á la... taula sopavas.

PEP LLAUNÉ

TEATROS

PRINCIPAL

Un' altre obra que no ha fet mes que presentar-se y desapareixer: *El Señorito*, de 'n Sánchez Pastor, producció de marcat carácter melodramàtic, y no massa nova ni per l' assumpto, ni pel seu desarrollo. Un amant burlat mata á un senyoret seductor... *et voilà tout*.

En la execució va distingirse en primer terme 'l senyor Salvat.

LICEO

¡Y ab quína delicia han respirat els filarmónichs que troban amohinosa la música de 'n Wagner! ¡Y cóm han omplert el teatro de gom á gom, al sol anunci de que 'n Biel cantaría 'l *Trovador*, y la Darclée *La Traviata* y *Mefistófele*!...

Fins els vells semblavan rejuvenirse.

La fàbrica de 'n Jover, després de l' explosió.

Tornant del enterro de las víctimas.—El poble, presidit per las autoritats locals y las de Barcelona.

Pero resultá que 'n Biel ja fa esforços pera lluhirse... casi bé massa y tot. Las notas agudas las treu tornantse tot roig, adelantantse fins á la petxina del apuntador, movent els brassos desafortadament, com si tingués necessitat de posarhi 'l coll per arrancarlas. Jo no sé fins á quin punt aixó es art.

Un tranquil deya:—Ja tira 'ls pinyols ab la má: quan no pugui mes els etjegará ab mandró.
¡Sort de la Bordalba y la Parsi que 's varen fer aplaudir y sempre ab justicia!

***

La Traviata es una de las partituras que millor li escauhen á la Darclée. En el primer acte sobre tot fa gala de una seguretat pasmosa. Y además, com á consumada artista qu' es, sab unir al cant, l' expressió justa de l' intérprete que viu un personatge, lo qual no 's veu gayre sovint en l' escena lírica.

Compartí ab ella 'ls aplausos del públich, el barítono Laban que á pesar de l' acció del temps, será sempre un mestre en l' art de cantar y de donar relleu á un personatge.

En quant als demés intérpretes... *non raggionar di lor*.

***

Tením per mal escullida l' ópera de 'n Boito, pera fer lluhir á una cantant, que 's presenta á donar tres úniques funcions. La part de Margarida queda circunscrita á las escenas del jardí, de la presó, del cel de Grecia, y aixó es poch, ben poch pera que pugua brillar com una estrella de primera magnitud.

La Darclée procurá lluhirse... pero als seus admiradors els agrada mes en *La Traviata*, y l' anyoran sobre tot en la *Manon*.

Per altra part no 's veje gayre ben secundada ni pel Uribarne, qu' es un *Faust* bastant migrat, ni per en Rosatto, que resulta un *Mefistófele* massa rodanxó, casi diríam un diable de bé.

ROMEA

Ja varem dir que 'l títol de l' obra del Iglesias era molt sugestiú. *El cor del poble* es sempre una font de sentiments sans y honrats, de desinterés y altruisme. Quan no ho sigué deixaría de ser *el cor del poble*, en sa significació genérica y genuína.

L' autor de l' obra ha concebut un assumpto interesant: tal es la presentació de una familia obrera honrada y bona que adoptá com á fill á un nen nascut fora de matrimoni, de una dona de una esfera social mes elevada. Passan 25 anys, sense que la mare natural s' haja recordat pera res del noy: durant aquest temps s' ha casat, pero no ab l' home que l' enganyá y ha quedat viuda y

Fotografias del nostre enviat especial J. BERRA.

rica. Llavors es quan pensa ab el seu Fidel y fa gestions pera recobrarlo.

Pero en Fidel s'ha connaturalisat ab aquella bona gent: participa de sos sentiments, de sas ideas y de sos gustos... y com diu ell mateix, ja es massa gran pera que puguin trasplantarlo.

L'aparició del encarregat de la mare per aquella llar tranquila, felís y aromatisada per la modestia resignada, fá l'efecte de un núvol tapant el sol, tant mes quan entre 'l marit y la muller brollan diferencies respecte á lo que deu fer el noy, fillas de un amor mateix, pero entés de una manera molt distinta. El marit vol retenirlo; la muller no s'oposa, ans procura que torni ab la seva mare. En Fidel, no vacila un moment y decideix quedar-se ab sos pares de adopció, que si bé no l'engendraren, l'han mantingut, l'han educat, l'han fet home, li han donat mes que la seva carn, la seva ánima, incrustantli al escalf de son carinyo.

Y aixó es tot, y ab aixó sols que no donaría materia sino per un acte atenentse als vells procediments, l'Iglesias n'ha conjuinat tres, tots ells plens de vida y de color. En l'obra apenas si hi ha desarrollo ni diversitat de situacions; pero hi ha ambient, hi ha sobre tot forsa vital y anímica, dintre de una admirable naturalitat.

Es per aixó que aquells quadros de un interior obrer resultan tan encisadors, ab tot y que podria posarse alguns reparos, á certa falta d'exteriorisació qu'expliqui 'l sentiment un tant alambicat de la Madrona; y á la

VELL VERT

—¡Ayay!... Aquesta mascareta 'm mira d'un cert modo... Veyám, ensenyémli una mica de mitjó...

forma de alguns periodos declamatoris posats en boca de 'n Fidel... Pero aixó no fa desmeréixer el valor que té l'obra, com á estudi psicológich y com á pintura de tipos y costums de la nostra terra.

Contribuheix á brillantar l'efecte que produheix, l'esmeradíssima execució, confiada á la Sra. Monner, y als Srs. Borrás, Oliver, Soler, Manso y Virgili. No pot demanarse més. La Sra. Monner es un prodigi de naturalitat, y 'l Sr. Borrás viu el personatge, y en una escena del segon acte, feta sobriament y ab una veritat pasmosa y ab un sentiment que arranca de lo mes íntim de l'ánima, se coloca á una altura no igualada fins ara per cap mes actor catalá.

NOVETATS

El melodrama *El hombre del organillo*, plé de las complicacions propias del género, no desmenteix el seu origen d'enllá del Pirineu.

Es un de tants, y es de creure que, com molts que se 'n representan pel mateix estil, donará bonas entradas.

Perque, vamos á veure ¿quín motiu tindrían els aficionats per no aplaudir una vegada més el cástich de la maldat y el triomf de la ignocencia?

***

Els dos concerts del *Orfeón Pamplonés* sigueren dos éxits brillants y ruidosos. La massa coral disposa de veus plenas y ben timbradas y de una sólida educació musical que li promet matisar admirablement las pessas qu'executa. Conta además ab la excelent direcció del Sr. Múgica, qu'es l'ánima de aquella notable institució, llorejada ab justicia en tots els concursos en que ha pres part.

Entre 'l repertori que 'ns ha fet coneixer, doném nosaltres totas las obras traduhidas del francés, per las que conservan el color local del poble basch com la *Rapsodia del Arin*, y las vibracions de l'engrescadora jota navarra, que va fanatisar al públich.

Dos obras catalanas executá també el *Orfeón*: *L'emigrant* de 'n Vives y *Los Pescadors* de 'n Clavé, cantantlos en la nostra llengua, ab notable puresa de inflexions y un colorit irreprotxable. Especialment en *Los Pescadors*, els coristas pamplonesos ferén alzar al públich de las butacas.

Contents se 'n han anat de Barcelona festejats com se mereixen, aplaudits ab molta justicia, y ab el teatro sempre plé de gom á gom.

***

Aquesta nit *meeting* pianístich á *Novedats*.

No parlará mes que un orador: en Quimet Malats, qu'ell sol se basta per entussiasmar al públich, executant un programa de primera, que comprén el *Carnaval* de Schumann, el capritxo *Alceste* de Gluck-Saint Saens, la *Sonata* apasionada de Beethoven y una série de pessas de Chopin, el rey del piano.

Ab tals alicients, estém segurs que aquesta nit á *Novedats* no hi haurá puesto per qui 'n voldrá.

CATALUNYA

Dimars, ab motiu del debut dels artistas francesos Mlle. Celia Galley y M. Rablet va haverhi un plé en aquest teatro.

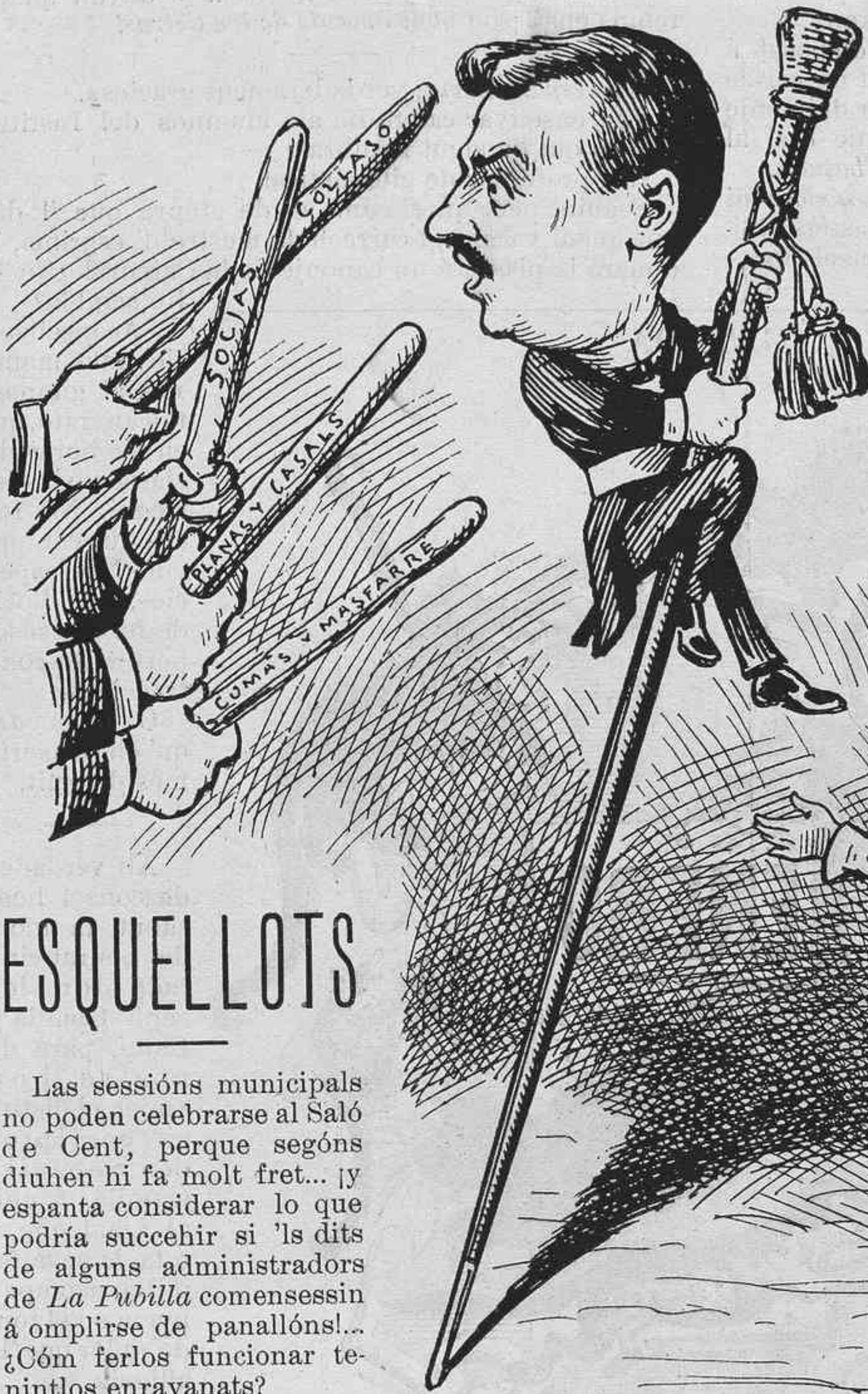
«Agence Théâtrale» es un espectacle que no va ser del agrado de la majoria, ni podia serho. 'S tracta de un treball de imitació ridícula dels grans artistas dramátichs y de concert; y com son poch els que ha tingut ocasió de coneixe 'l nostre públich fora de las fototipias de las capsas de mistos, resulta d'aquí que no pot apreciar la intenció ni la justesa de las imitacions. Atenentnos á las que nosaltres podém jutjar, dirém que Mlle. Galley no va portarnos á la memoria 'l recort dels originals que parodiava, exceptuant la Sarah Bernart que, plasticament, va ser interpretada ab molt acert.

Del seu company, M. Rablet, no cal dirne res mes sino que secunda discretament á la noya.

El públich, com hem dit, va despedirse'n á la francesa.

N. N. N.

UN ALCALDE EN EQUILIBRI

tat, consistent en un gran braser xapat de llautó y clavetejat.

Al entorn de aquell braser, discutían patriarcalment, ab la ventatja de poder aprofitar el caliu pera torrarhi las castanyas.

Que no eran ells homes pera menjárselas cruas, com els sis golafres del embotellament.

Fan mal els entussiastas de *Els Segadors*, en cantarlos per tot arreu vingui ó no vingui á tom.

ESQUELLOTS

Las sessions municipals no poden celebrarse al Saló de Cent, porque segóns diuhen hi fa molt fret... ¡y espanta considerar lo que podría succehir si 'ls dits de alguns administradors de *La Pubilla* comensessin á omplirse de panallóns!... ¿Cóm ferlos funcionar tentintlos enravanats?

Aixís es que fins que s' haja provehit á la instalació dels aparatos de calefacció, ab tots els ets y uts, no hi ha que pensar en que pugui utilisarse aquella sala gloriosa ¡y de tanta historial...

Pero dada la calma que presideix en totas las obras del Ajuntament, ¿no podría succehir que 'ls traballs de calefacció no quedessin llestos sino fins per allí á entrada d' estiu?

Ja veurán com llavors se dirá que hi fa una calor inaguantable... y tampoch s' hi celebrarán las sessions, fins y á tant que hi quedin instalats uns aparatos frigorífichs.

Per camándulas á la Casa gran.

¡Que al Saló de Cent hi fa fret!... Si per cas es per que volen.

Celébrinse sessions ben mogudas, procuris que 'l poble hi vaji, y ¡ja veurán quina escalfor!

Els antichs concellers no eran per cert tan fredolichs com els actuals regidors. O sino, arríbinse al Museo de la Historia: allá hi trobarán el *calorífero* únich qu' empleavan aquells benemérits de la ciu-

—No li fassi por aquesta gent. Si cau, deixis anar cap aquí, que no 's farà mal y será una cayguda bonica.

En primer lloch porque representan una época de trista recordació per Catalunya, propia sols per ésser olvidada. ¿Quí no sab que, á conseqüencia del alsament de 1640, la terra catalana va quedar repartida entre dos nacions, en qual estat encare continúa?

En segón terme, la tal cansó, musicalment, té un ayre de absoltas que fa caure l' ánima als peus.

Comprench que 's cantessin quan el govern de Madrit els privava. Llavors el cantarlos involucrava un acte de protesta. Era alló de:—Aixó no vols, aixó haurás—y estava bé.

Pero avuy que la tal cansó no troba trabas, hauria de compendre's que varen tenir molt mala má 'ls que l' erigiren en himne de las reivindicacions de Catalunya.

Pero jo ja ho veig: venen els navarros á Barcelona y entonan el *Guernikako-arbola*. Y tot desseguida hi ha qui diu:—Nosaltres també 'n tenim un de *Guernikako*.—Y vinga pet de *Segadors*.

Miró

No hi ha entre 'ls dos cants sino una petita diferència. Els accents del himne vasch enlayran: els ecos de la trista cansó catalana deprimeixen.

Y á més, com no sempre tothom está disposat á que 's torbi intempestivament la serenitat de certes festes, succeheix á voltas lo que va passar diumenje á la gran sala del Palau de Bellas Arts, que casi al mateix temps que la *sega* va realitzar-se la *batuda*.

Lo qual no té res d' edificant ni pels *segadors* ni pels *batadors*, ni sobre tot pels hostes forasters obligats á presenciar un espectacle tan desconsolador.

Recullit als corredors de l' Audiencia, un dels días de la celebració d'el judici d' en Salvador Riera.

Un ciutadà s' adona de que 'l mestre Nicolau forma part del jurat.

—¿Qué hi vé á fer aquí—diu—el mestre Nicolau?

—Que sé jo—respon un altre;—deu haver vingut pera posar el judici en solfa.

***
Quan més atapahida estava la multitud, ressona la veu dels agutzils anunciant la presencia de un magistrat, al crit repetit de:—¡Paso!... ¡Paso!...

Un tranquil:
—¡Ayay! ¿que jugan al dómino á l' Audiencia?

La catástrofe de Pont de Vilumara, que tan fonament ha impresionat al públich, ens mogué á enviar al nostre fotógrafo á treure algunas instantáneas, que publicuem en el present número.

¡Tant de bó que la vista de tants horrors mogui á las ánimas piadosas á acudir en socorro dels pobres mártirs del treball!

Avants desapareixían els valors continguts dintre de las cartas que circulavan pel correu.

Ara desapareixen fins las lletras de cambi.

No son pochels comerciants que, després de reclamar una segona per haverse extraviat la primera, quan acuden á ferla efectiva 's troban ab que aquesta ja ha sigut cobrada...

¡Y encara dirán dels nostres empleats de correus! Son molt gelosos y molt llestos... y de un quant temps ensá ¡son molt amants de las lletras!

Una *espanyolería*, verdaderament graciosa.

Per' ensenyar caligrafía als alumnos del Institut ¿saben qui ha sigut nombrat?

¡Un professor de gimnástica!

Seguint per aquest camí, es de creure que 'l día que quedi vacant el càrrech de mestre d' esgrima, 's donará la plassa á un canonge de la Catedral. ¿No 'ls ho sembla?

Aconsellém, de totas maneres, al gimnasta-calígrafo, qu' en las horas de classe no 's distregui. No fos cas que confongués las especies, y en lloch de fer trassos y perfils fés contraccions.

O *planxas*, qu' encara seria més divertit.

Ab verdader desconsol hem sabut la mort del honrat ciutadà don Joseph Gomila y Camí, pare de nostre bon amich el distingit escriptor don Sebastiá Gomila, á qui, al igual que á tota la seva familia, acompanyém en el fondo dolor que 'ls afligeix.

L' arquitecte Doménech y Estapá, autor dels planos del nou hospital de Sant Pau, premiats en públich concurs, s' ha vist suplantat per en Doménech y

Montaner, diputat regionalista, en la forma qu' expressa 'l següent párrafo de un comunicat que vegé la llum en las planas de *La Renaixensa*:

«Posteriorment acordá la tutoría cambiar lo terreno que tenía adquirit al terme de Sarriá per altra partit en dos per la Travessera de Gracia y junt al que posseheix desde temps l' Hospital de Santa Creu per aixecarhi un nou hospital, y la Junta d' aquest últim, posposant al arquitecte que desde molt temps desempunya 'l càrrech d' arquitecte de la casa, y sense tenir en consideració 'l concurs celebrat y 'l premi otorgat, exigeix que fassi uns nous planos en Doménech y Montaner, pel sol motiu dels amichs de causa que figuran en dita Junta. ¡Ja comensa á treure 'l nas lo nou caciquisme, ab pitjors circumstancias

GATADA

Els amos del 'Janer.

NOTA TRISTA

—¡Cinch senmanas!... ¿Encare no se 'n cansan aquests amos de tenirnos sense pa?

que 'l, que teníam, perque ni sisquera té las bonas formas.»

***

Després de aquesta manifestació del interessat, poch hem de dir nosaltres.

Bastará fer notar que tot just posada la primera pedra al nou hospital, ja tenim dos cassos.

El del senyor Doménech y Estapá, ferit en el séu amor propi y en els séus interessos.

Y 'l del senyor Doménech y Montaner, malalt del tifus caciquista. Una malaltia que, de segur, li privará l' us de la paraula pera donar explicacions, pero no la facultat profitosa de suplantar al séu company de carrera y toçayo d' apellido.

Cosas que hi vist en el Liceo. En el Trovador, en Manrich reb una carta dintre de un sobre en-

gomat, que sembla sortit de la tenda dels Andalusos. Bé es veritat que 'ls guerreros que 'l rodejan portan tots ells espasí de oficial de artillería.

En *La Traviata*, qual acció se suposa en el sigle xvii, Violeta té a casa séva un hermós piano de xicranda nou de trinca, y quan escriu la carta al séu Alfredo, ho fá ab una ploma d' acer.

Vaja que la direcció escénica del Gran Teatro es una cátedra de indumentaria, ahont sempre s' hi aprenen cosas novas.

La sessió necrológica dedicada á n' en Víctor Balaguer pel *Foment del Treball Nacional*, contrasta dolorosamente ab l' olvit en que l' *Ateneo Barcelonés* ha vingut tenint fins ara al ilustre literat, al qui ab més decisió va contribuir sens dupte á despertar l' esperit de la terra catalana, tant ab las sévas poesías, com ab la séva *Historia de Catalunya*, impregnada de noble y fervorós entussiasme.

Si no existissin altres motius, aquesta mostra de ingratitut y desconsideració faría antipátichs als elements que predominan en aquella casa.

¡Fins els fabricants del *Foment* han hagut de donar una llissó als que tan presumen de intellectuals, sense fer res per l' enaltiment de las lletras catalanas!

No cal queixarse de que l' instrucció á Barcelona vaji de capa caygada. ¿Quí será capás de afirmarho, sabent que s' ha obert y está en plenas funcions una escola de tauromaquia, baix la direcció del catedrático *Cara-ancha* y 'l concurs del auxiliar *Puyita*?

Un se derriteix de gust veyent aquests progressos, sobre tot al considerar que, desde 'l primer día, acu-

A TOCH D' ESQUELLA.—LAS NOVAS COSTUMS DE LA CASA GRAN

—Brillo, noys, á dintre que ara al que no es puntual li netejan la menjadora.

den 32 minyons y 5 noyas á rebre las sabias ense-nyansas de tan ilustres catedráticos.

Vaja que si 'l nou Ajuntament ha de protegir una ensenyansa, es aquesta del toreig... y podría comensar á ferho instalant una casa de socorro en qualsevol dependencia de la nova escola.

* * *

Y no 's pensin que me 'n burli, no, senyors. La cosa es prou seria y de verdadera trascendencia per lo que respecta á Barcelona.

Jo fins m' atreveixo á impetrar la cooperació del méu estimat colega *El Liberal*. ¿No li sembla que sostenint una bona escola tauromáquica, al cap de algún temps tindriam molts toreros; y que tenint molts toreros podriam dedicarlos á la solució del ja mitj olvidat problema de l' extinció de la mendicitat?

En el ball del *Liceo*.

Un senyor casat ab una dona prima y simpática, balla ab una amiga d' ella per cert molt revinguda.

Y aquesta li diu á cau d' orella:

—Vaja, que l' Amelia es una dona encantadora, y sembla mentida que, sent aixís, s' atreveixi á insinuar-me ciertas cosas.

Resposta del marit:

—Questió de gustos. ¿Cóm creuria vosté que jo sempre he preferit la cantitat á la qualitat?

UNA MENEGILDA

—¿Y nosaltras?... ¿Quín día fem un maletín, y 'ns declarém en *juerga* y obliguém al senyoriu á fregarse ell mateix las rajolas?

DEGENERACIÓ

El govern está en mans de la gent cínica que no té fé en cap mena d' ideals; á la sombra d' un régimen indigne medran tan sols barruts y descastats.

L' honradés sent horror á la justicia per créurela venal; aquell que té algun quarto se l' amaga per por dels empleats; quan algú busca protecció y amparo may en l' autoritat las pot buscar porque en aquest país fins s' ha perduda la noció de lo que es l' autoritat.

Tot es un desgabell; suran els pillos y mentres portan ells el cap ben alt, la moral, la decencia y la vergonya han de creuhá els carrers ab el cap baix.

Pro el poble, qu' entre tant se neguiteja, de son ensopiment surt al final y bullintli la sanch, plé de coratje valent surt al carrer llensant fort clam... ¿Indignat contra els vils que l' esclavisan? Cal res d' aixó: irritat porque li prohibeixen doná en San Sebastián el bárbaro espectáculo de corre pels carrers bous ensogats!

¡Pro, calla! Aquests crits que ara retrunyen per l' espay son crits d' entusiasme son viscas delirants.

El poble va corrent darrera un home ab forts aplaudiments, issantlo en alt... vol sentirli la veu y vol que surti al balcó á perorar...

¿Aquell home deu ésse algun apóstol, ó un gran geni, ó un sabi...

¡Cá: qu' es cas!

Es un home que un día á un altre va matar. Ni sent l' executor d' una justicia filla d' un impuls sant, s' ha vist may que al butxí portés en palmas el poble mes salvatge ú obcecat. ¿Donchs quin día veurém al poble alsarse per una causa gran?

JEPH DE JESPU

QUÉNTOS

En una exposició de pinturas:

—Digui jove—pregunta una senyora á un erudit —¿quán temps fa que va morir D.ª Inés de Castro? —Cosa de uns cinch sigles—respon l' interpelat. Y la senyora exclama: —¡Mare de Deu, y cóm passa 'l temps!

Últim recurs de un amant desdenyat.

—Adeu senyora, adeu per sempre: 'm retiro per no tornar may més. Pero avants voldria demanarli un favor: será l' últim.

—Digui.

—¿Me permetrá que de quant en quant me li aparegui en somnis?

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Obra nueva * Acaba de publicarse * Novedad

Colección Diamante (Edición López)

— TOMO 80 —

ELENA

NOVELA DE UN CAPUCHINO

POR

ENRIQUE MURGER

Un tomo en 8.º de más de 200 páginas con una elegante cubierta tipográfica á varias tintas, **2 reales.**

Obra nova de
ENRICH DE FUENTES

APLECH

COSAS DE L' AMOR
RECORTS Y CANSONS
ENSAIG

Un tomo
en octau,
Ptas. 3.

TAPAS AB PLANXAS DAURADAS

PERA ENQUADERNAR

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

del any 1901

Tapas solas. . . . . Ptas. 1'50
Tapas y encuadernació. . . . . » 2'50

**Barcelona
á la vista**

ÁLBUM DE FOTOGRAFÍAS DE LA CAPITAL
Y SUS ALREDEDORES

encuadernado con elegantes tapas en oro y negro,

Ptas. 8

**Montserrat
á la vista**

ÁLBUM

DE LA FAMOSA MONTAÑA CATALANA

encuadernado con tapas á la inglesa,

Ptas. 2

Demá dissapte

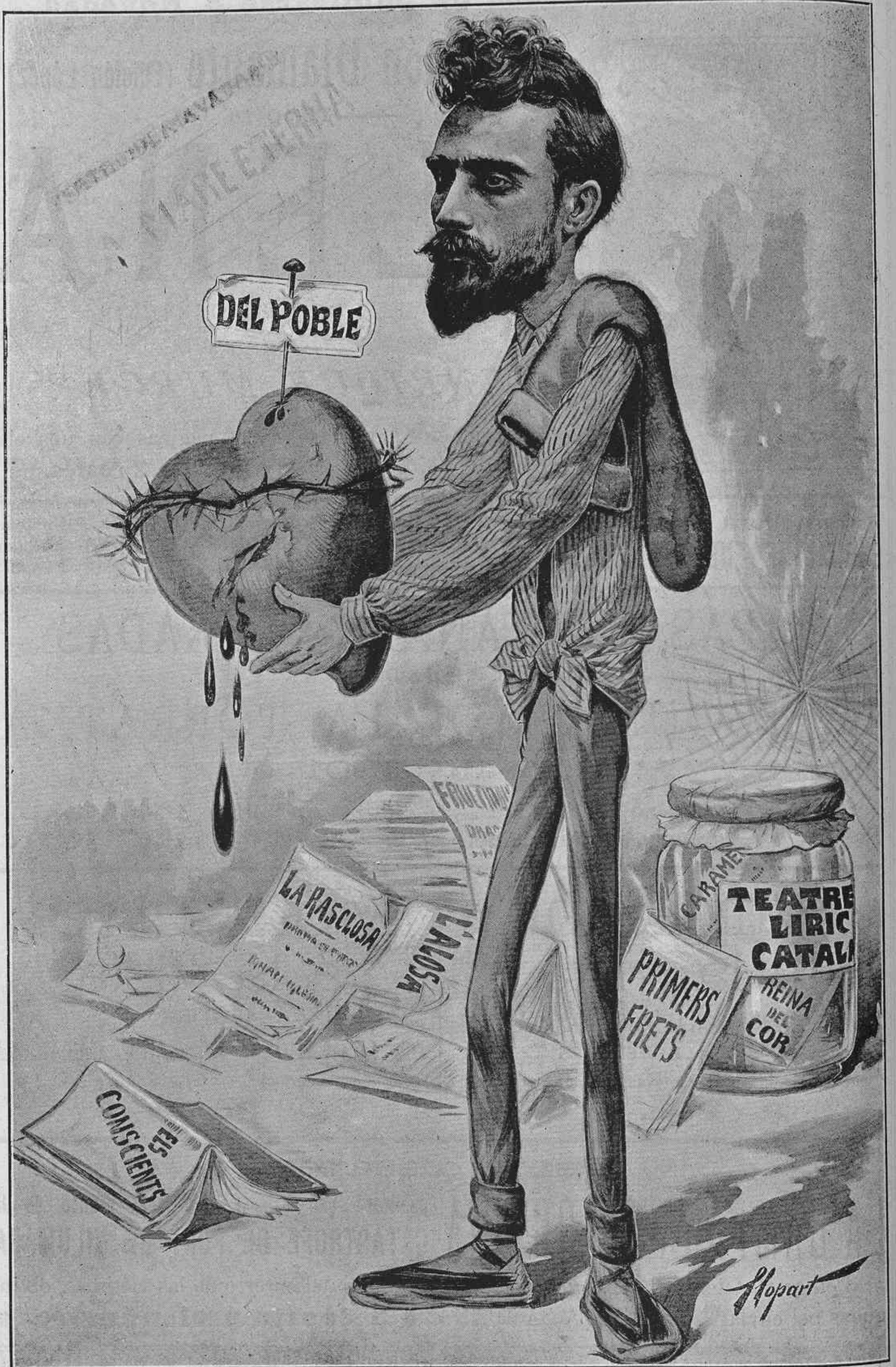
LA CAMPANA DE GRACIA CATÁSTROFE DE PONT DE VILUMARA

publicará una extensa informació gráfica de la

Fotografías del lloch de la desgracia. Instantáneas del enterro de las víctimas, obtingudas pel enviat especial de LA CAMPANA. * **5 céntims el número.** *

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuu ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

IGNASI IGLESIAS

Un autor catalá, alt y ferm com un pí,
que anirá molt enllá, sense moure's d' aquí.